

V Društvu slovenskih izobražencev gost dr. Edvard Kovač

Dr. Antonia Bernard Grobelnik Slovenski kulturni ataše v Parizu

Predavanja filozofa, teologa in pisatelja, patra dr. Edvarda Kovača so, ne glede na katerokoli napovedano temo, za poslušalca vedno duhovna obogatitev. Mednarodno uveljavljeni predavatelj (med drugim je tudi profesor filozofije na univerzi v Toulousu na Filozofski fakulteti Katoliškega inštituta) se rad vrača med rojake v Društvo slovenskih izobražencev in večer vedno oplemeniti s črpanjem iz svojega bogatega duhovnega sveta in znanja. Tokrat je na običajnem ponedeljkovem večeru predstavil življenje in delo slovenske slavistke dr. Antonie Bernard in njenega zaslužnega dela za promocijo Slovenije v Franciji. Klub velikim zaslugam, o katerih smo slišali na ponedeljkovem večeru, pa Antonia Bernard v Sloveniji ni poznana osebnost, saj se o njej ni veliko govorilo. Vzrok za to vidi dr. Kovač v značajski skromnosti, predvsem pa v idejni premočrtnosti, zaradi katere je stari režim v Jugoslaviji ni želel valorizirati. Skorajda izjemo predstavlja intervju z Zoro Tavčar Rebulca, ki ga je pred mnogimi leti objavila revija Mladika (najdemo ga tudi v drugi knjigi intervjujev slovenskih osebnosti v svetu, *Slovinci za danes*, iste avtorice). Intelktualko, ki je vse svoje številne talente in nadarjenost usmerila v delo za prepoznavnost Slovenije v Franciji, je dr. Kovač tudi osebo poznal (mojstrsko je prevedla v francoščino tudi njegovo knjigo). V predavanju v DSI je prehodil njeno življenjsko pot, ki se je leta 1942 začela na Pohorju v številni kmečki družini Grobelnik. Pokončnost

in neuklonljivost sta se izklesali že v otroških letih, ko je odraščala vse prej kot v izobilju in udobju: v šolo je hodila uro in pol peš daleč, pozimi tudi v snegu; večkrat je bila lačna. Kljub preprostem poreklu pa so se doma zanimali za slovensko literaturo, brali so npr. Mohorjeve knjige in posebno cenili poljudnoznanstvena dela, npr. dela Antona Trstenjaka. Starši so Antonii najprej namenili agrarni študij, vendar se je kmalu pokazala njena občutljivost za literaturo in dar za jezike, za znanstveno raziskovanje na področju lingvističke; tako se je najprej vpisala na klasično gimnazijo (zato je izgubila študentsko stipendijo, ki bi jo bila dobila, če bi se vpisala na kmetijsko šolo). Na univerzi se je posvetila študiju francoskega in ruskega jezika. Poslovila se je od ljubljenih domačih pohorskih sadovnjakov in gozdov, na katere je bila zelo navezana, in odšla v Pariz. Tam se je najprej preživljala kot varuška; nato pa se je vpisala na univerzo v Sorboni in študirala (francoski in ruski jezik. Diplomirala je iz rusistike in postala profesorica rusčine. Z odliko je opravila zelo zahteven državni izpit za poučevanje na univerzi. V Franciji je tudi doktorirala z več kot 700 strani obsežno študijo o jezikoslovcu Jerneju Kopitarju in postala docentka na znameniti sorbonski univerzi.

Poglobila se je v zgodovino evropske slavistike in Francozom, pa tudi Slovencem samim, dokazala, kako velik po-

men in ugled ima slovenski jezikoslovec Jernej Kopitar. Ni npr. vsem znano, da je Kopitar, ki ga zaradi polemike s Prešernom večinoma poznamo z negativnega vidika, bil predvsem velik,

Foto damij@n

evropsko znan slavist, ki se je uveljavil tudi na Dunaju in postal cesarski dunajski knjižničar. Postavil je temelje evropske slavistike in bil med drugim mentor Vuka Karadžića. V knjižnici v Tolousu hranijo faksimile evangeliarja (ki je na

srečo preživel francosko revolucijo), na katerega so s polaganjem roke prisegali kralji, ko so bili posvečeni. Pod besedilom, ki je delno napisano v glagolici, polovično pa v cirilici, je podpisan prav Slovenec "Bartolomej Kopitar"!

Antonia Bernard je s pomočjo svoje občutljivosti in intuicije uvidela, da so Francozi dojemljivi za poznavanje slovenskega slavista Kopitarja. Zato je obenem z njegovo predstavitvijo vzbudila v Francozih vsesplosno zanimanje za Slovence.

Med Francozi je veljala za pravega strokovnjaka: vabili so jo na razne kongrese

in nastopala je v televizijskih oddajah in po francoskih časopisih. V njih je na primeren način znala nagovoriti Francoze in jim približati Slovenijo.

"Lahko bi rekli, da je bila za Slovenijo pravi kulturni ataše", je pripomnil dr. Kovač. Antonia Bernard pa se je poleg znanstvenega jezikoslovnega raziskovanja zelo uspešno ukvarjala tudi s predavatelstvom in prevajanjem. Ugotovila je tudi, da Slovence lahko približa Francozom preko Primorcev, ki so jim po svojih mediteranskih značilnostih najbliže. Med različnimi prevodi, ki jih je dr. Kovač definiriral kot "odlične", se je Antonii Bernard še posebej posrečil prevod del Borisa Pahorja. Poleg dr. Evgena Bavčarja ima tudi ona mnogo zaslug za popularizacijo slovenskega tržaškega pisatelja v francoskem svetu. Čutnost v delih Pahorja, ki jo je dr. Kovač definiriral kot "senzualno metafiziko", je Antonia Bernard

v francoskem prevodu izpostavila in ga s tem približala bralcem francoske narodnosti. V njenih prevodih je zaznati občutek za pravo mero; "ljubezen opisuje sramežljivo; zelo odprto in iskreno, hkrati pa zadržano".

Sijajni so štirje prevodi romanov Borisa Pahorja: *Zatemnitev (Jours obscurs)*, *V labirintu (Dans le labyrinthe)*, *Zgodba o reki, kripi in dvorljivem golobu (Le jardin de plantes)* in *Parnik trobi nji (L'Appel du navire)*.

Po zaslugi Antonie Bernard so dobili Francozi še čudovit prevod romana *Katarina, pav in jezuit (Katarina, le paon et le jésuite)* Draga Jančarja in eseja *Oddaljena bližina (Plus haut et plus intime)* Edvarda Kovača. Dr. Kovač je prevajalki za tako odlični prevod hvaležen, saj je njegova knjiga v Franciji posla v pičlih treh mesecih.

Njena premočrtnost in širina, obenem z velikim smislom za umetnost, se vidi tudi v izbiri prevedenih avtorjev: v francoščino je prevedla tako Kajuha kot Balantiča.

Poleg tega je bila Antonia Bernard tudi sama pesnica: v njenih pesmih odmeva divjna bretonske pokrajine, od koder je doma njen mož.

Objavila je veliko znanstvenih in strokovnih razprav, tako v slovenščini kot tudi v francoščini. Po njeni smrti sta po letu 2010 izšli dve literarni zbirki: *Slovarček osirotelih besed* in dvojezična zbirka *Cvetje bolečine*.

S srečanjem v DSI so se vsaj pozorni poslušalci predavanja delno oddolžili Antonii Bernard za vse, kar je storila za prepoznavnost Slovenije v Franciji.

P. in

Predstavitve zbornika v Lonjerju

V Športno-kulturnem centru v Lonjerju bo v petek, **29. novembra**, predstavitve zbornika Županovi iz Lonjerja, ki jo prireja Krozček za družbena vprašanja Virgil Šček v sodelovanju s SKD Lonjer-Katinara. Spregovorili bodo predsednica društva Gaya Beltrame, urednik knjige Ivo Jevnikar in avtorji Ondina Pečar, Tomaž Simčič ter Gorazd Bajc. Začetek **ob 20. uri**.

Ob 30-letnici padca berlinskega zidu srečanje v središču Veritas O spremenjenem geopolitičnem položaju Trsta

Trideset let po padcu berlinskega zidu se za Trst in njegovo pristanišče odpirajo nove razvojne možnosti. V spremenjenih mednarodnih okoliščinah, ki jih označuje dviganje carinskih pregrad, lahko odigra Trst vidno vlogo z razvojem industrijskih dejavnosti na prostocarinjskih območjih pristanišča. Italijanska politika mora to usmeritev ustrezno podpreti.

Tako so menili na srečanju z naslovom *30 let po padcu zidu - nova obzorja za Trst*, ki ga je tržaški krožek Limes ob izidu najnovejše številke revije za geopolitiko minuli ponedeljek priredil na tržaški pomorski postaji. Medtem ko je prisotne v imenu organizatorjev uvodoma nagovoril Paolo Deganutti, je razgovor vodil jezuitski pater in ravnatelj tržaškega središča Veritas Luciano Larivera. Razprave, ki je v dvorano Saturnia privabila veliko število poslušalcev, se nista udeležila minister za gospodarski razvoj Stefano Patuanelli in poverjeni upravitelj družbe Fincantieri Giuseppe Bono.

Urednik revije Limes Lucio Caracciolo je prvi spregovoril o spremenjenem geopolitičnem položaju Trsta, "ki je danes terminal jadransko-baltskih koridorjev". O mestu se navadno na mednarodni ravni ne sliši veliko govoriti. Pod žaromete je spet prišlo ob nedavnih dogovorih o sodelovanju s kitajskimi partnerji. Tekmovanje med svetovnimi

ker "globoka država" ZDA temu nasprotuje. Washingtonu bi povezanost z Moskvo služila v tekmovalstvu s Kitajsko. Državni aparat ZDA se zaveda, da bi zblizanje z Rusijo pomenilo, da bi ZDA nato ne nadzirale več Evrope. Američani hkrati ne želijo, da bi prišlo do zblizanja med Moskvo in Berlinom. "Evropa ostaja najpomembnejša celina, in kdor jo nadzoruje, ta vlada celotnemu svetu. Američani se očitno ne bojijo preveč Kitajske. Ko bi se je,

bi se za ohranitev hegemonije v svetu povežali z Rusijo in pri tem izgubili Evropo". V končni svoji izjavi je Fabbri opozoril, da Kitajci gradijo svilno pot (železnice, pristanišča, ceste) iz Azije do Nemčije, ker nimajo drugih možnosti, "saj na odprtem morju gospodarijo Američani". Slovenski geopolitični analitik in gospodarski svetovalec Laris Gaiser (Diplomatska akademija

na Dunaju) je po omembi prednosti koprškega pristanišča izpostavil, da bodo tudi v prihodnjih letih "vsa jadranska pristanišča imela dovolj dela". Srednja Evropa in Balkan predstavljata "mehki trebuh" Evrope, v katerega ob nasprotovanju Američanov prodirajo Kitajci (precej so, denimo, investirali v avstrijsko gospodarstvo). Italija pri nastopanju na mednarodni ravni razmišlja kratkoročno in zgolj v ekonomski logiki, kar je po njegovem na-

pačno. Predsednik Koordinacije tržaških pristaniških delavcev (CLPT) Stefano Puzzer je poudaril, da mora krajevna politika imeti več poguma pri zagovarjanju statusa Trsta kot mednarodne proste luke. Predsednik pristaniškega sistema za vzhodni Jadran Zeno D'Agostino je bil kritičen do tega, kar tuji tisk piše o Trstu. "Pristanišča nikomur ne razprodajamo", je poudaril in vsebinsko obrazložil to, kar so se pred nekaj meseci dogovorili s kitajskimi in madžarskimi partnerji. "Dejansko pri svojem delu le posnemam to, kar delajo drugje po svetu". V času, ko se bo zaradi uvajanja carinskih pregrad zmanjšal promet blaga, D'Agostino ocenjuje, da predstavlja ključni izziv za Trst zagon industrijskih in proizvodnih dejavnosti na prostocarinjskih območjih pristanišča. Italijanska vlada (in v zvezi s tem je izrazil priznanje ministru Patuanelliju) mora pomagati Trstu pri urensničenju te "dodane vrednosti, ki pomeni nova delovna mesta".

Predsednik špediterjev tržaškega pristanišča Stefano Visintin je obrazložil težave in razvojne priložnosti sektorja. Lani je bilo v pristanišču in z njim povezanih podjetjih zaposlenih nekaj več kot 11 tisoč oseb, kar odgovarja 12 odstotkom vseh zaposlenih na Tržaškem in 2 odstotkom na deželni ravni. Tržaško pristanišče proizvaja 7,5 % deželnega BTP-ja. Tudi za Visintina je ključnega pomena razvoj proizvodnih in industrijskih dejavnosti v okviru sistema mednarodne proste luke, o kateri govori po vojna mirovna pogodba. Za uredničev tega si morata prizadevati italijanska vlada in carinska uprava.

Mch

S 1. strani

Da bi čim prej ...

Placido Cortese se je rodil leta 1907 na Cresu in je bil 1. 1930 v Rimu posvečen v duhovnika. Najprej je služboval v Milanu in nato v Padovi, kjer je postal urednik revije *Messaggero di Sant'Antonio*. V Venetu je med vojno

maž Kunaver. Bogoslužje je spremljalo petje združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki ga je vodila Alenka Cergol.

Kot je ob koncu obiska povedal Salmič, "je želja vseh nas, da bi pater Cortese čim prej postal

pomagal mnogim slovenskim in hrvaškim taboriščnikom. Po razpadu Italije je rešil številne Jude, civiliste in zavezniške vojake, ki so zbežali iz taborišč. Nacisti so ga ugrabili 8. oktobra 1944 in pripeljali v Trst.

"V teh kletnih prostorih je bilo med vojno zaprtih veliko ljudi, med temi Boris Pahor, Zoran Mušič, Ljubomir Susić in drugi", je obrazložil novinar Ivo Jevnikar, ki je spremljal skupino patrov in drugih obiskovalcev.

Pred prihodom na Trg Oberdan so minoriti obiskali Rižarno, kjer so se patra Corteseja spomnili z mašo zadušnico v slovenskem in italijanskem jeziku. Darovali so jo provincial slovenskih minoritov Igor Salmič, tržaški škofov vikar Ettore Malnati in zastopnik slovenskih tržaških duhovnikov To-

blažen". Potek procesa beatifikacije, ki se je v Trstu pričel leta 2002, je predstavil pater Giorgio Laggioni. Pristojna zgodovinska komisija je po preučitvi zajetne dokumentacije že izdala pozitivno mnenje. Zdaj je na vrsti teološka komisija, katere izid presoje bo znan 24. marca 2020. Če bo njen odgovor pritrdilen, bo Cortese proglašen za blaženega "po človeških krepkih".

